

บทที่ 2

หลักเกณฑ์การรวบรวมพยานหลักฐานที่มีคุณค่าในการรับฟัง

โดยหลักแล้วพยานหลักฐานที่ศาลจะรับฟัง ต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้อเท็จจริง ซึ่งในคดีอาญาก็คือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดี ซึ่งจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์นั่นเอง แต่การจะพิจารณาว่าอย่างไรเป็นข้อเท็จจริงซึ่งจะพิสูจน์ว่าจำเลยจะมีความผิดหรือบริสุทธิ์นั้นจะต้องทำความเข้าใจพยานหลักฐานนั้น ๆ ให้ถ่องแท่ว่าเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักรับฟังได้เพียงใดนั้น สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดก็คือเรื่องการแข่งขันน้ำหนักแห่งพยานหลักฐาน เพราะถ้าในคดีเรื่องใดคู่ความพอมที่จะนำพยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best evidence rule) มาสู้ได้ แต่กลับนำพยานชั้นที่สองมาสู้ น้ำหนักแห่งคำพยานชั้นที่สองย่อมสู้พยานชั้นที่หนึ่งไม่ได้

2.1 หลักเกณฑ์การรวบรวมพยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best evidence rule)

พยานหลักฐานที่ดีที่สุด หมายถึงพยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่จะหาได้ เพื่อที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ชัดเจน หรือมีน้ำหนักน่าเชื่อถือได้ยิ่งกว่าพยานหลักฐานอื่น¹ พยานหลักฐานที่ดีที่สุด ในคดีอาญาก็คือประจักษ์พยานหรือพยานที่เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเอง ซึ่งหมายถึงพยานบุคคล แต่บางครั้งพยานหลักฐานที่ดีที่สุด ในคดีอาญาก็อาจเป็นพยานวัตถุ พยานเอกสารก็ได้ สุดแล้วแต่ว่าคดีนั้นพยานหลักฐานใดมีคุณค่าในการรับฟังต่อการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลได้มากที่สุด หลักแห่งกฎว่าด้วยพยานที่ดีที่สุดนี้ สืบเนื่องมาจากหลักของกฎหมายอังกฤษ “กฎแห่งพยานที่ดีที่สุด” (Best evidence rule) เป็นหลักที่ใช้กันมากเมื่อประมาณ

---

¹ อนันต์ จันทร์โอภากร, กฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525. หน้า 2.

ค.ศ. 1700 คือกฎหมายถือว่าในกรณีใด ๆ ถ้าลักษณะแห่งคดีสามารถจะทำได้แล้วคู่กรณีจะต้องนำพยานที่ดีที่สุดมาพิสูจน์ โดยหลักนี้จึงเป็นเหตุให้ศาลไม่ยอมรับฟังคำพยานบอกเล่าพยานชั้นที่สอง กล่าวคือ กรณีพยานแวดล้อมกรณีถ้ายังมีพยานโดยตรงอยู่ พยานวัตถุที่มีได้นำส่งศาล บุคคลซึ่งมิได้ลงนามเป็นพยานในเอกสารมาให้การเป็นพยานประกอบเอกสารพยานวัตถุที่มีได้นำส่งศาล และการสืบลายมือในเอกสารโดยผู้ชำนาญ ถ้าตัวผู้เขียนยังมีอยู่ในระยะนั้นเป็นเวลาที่ยกนี้ยังใช้เคร่งครัดอยู่ เหตุที่ศาลไม่ยอมรับฟังคำพยานในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้การพิสูจน์ข้อเท็จจริงมีความลำบากมาก ถึงประมาณ ค.ศ. 1800 ความเห็นของนักกฎหมายเปลี่ยนแปลงไป กฎอันนี้ก็ค่อย ๆ อ่อนลง จนกระทั่งกลับหลักเป็นว่าพยานชั้นที่สองให้รับฟังได้ แต่การที่ไม่นำพยานที่ดีที่สุดมาสืบนั้นเป็นแต่เพียงกระทบกระเทือนต่อน้ำหนักแห่งพยานหลักฐานเท่านั้น เพราะศาลย่อมต้องใช้ดุลพินิจที่จะชั่งน้ำหนักแห่งคำพยานนั้นว่าควรเชื่อฟังได้เพียงใด เช่น ถ้าปรากฏว่าพยานชั้นหนึ่งมีอยู่ แต่กลับไม่นำมาสืบเอาแต่พยานชั้นสองมาสืบเช่นนี้ย่อมมีน้ำหนักน้อย² เช่น ในคดีอาญาความผิดฐานมีและใช้ปืนในการปล้นทรัพย์ ปืนของกลางย่อมเป็นวัตถุพยาน หากนำสืบให้ศาลตรวจดูได้ย่อมเป็นพยานที่ดีที่สุด หากคู่ความนำมาให้ศาลตรวจดูไม่ได้เพียงแต่นำพยานบุคคลเข้ามาสืบชี้ให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดมีปืนและใช้ปืนจริง พยานหลักฐานในลักษณะนี้ย่อมเป็นพยานชั้นรอง ยังไม่ดีที่สุดที่จะชี้ข้อเท็จจริงได้ชัดเจนในกรณีนี้ หรือในกรณีที่เห็นเหตุการณ์ที่ชายใดข่มขืนกระทำชำเราตนเป็นพยานที่ดีที่สุด ส่วนพยานที่ได้รับคำบอกเล่าของหญิงว่าใครเป็นผู้กระทำชำเราตนย่อมเป็นพยานชั้นรอง³

---

² โอลด์ โกลด์, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์, 2538. หน้า 80-81.

³ จิตติ เจริญจำ, พยานในคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, 2538. หน้า 71.

ในสมัยเดิมนั้นในคดีอาญาย่อมต้องสืบพยานที่ดีที่สุด ดังนั้นพนักงานสอบสวนจึงต้องหาพยานหลักฐานที่ดีที่สุดมารวบรวมไว้ในสำนวน และพนักงานอัยการก็ต้องนำพยานที่ดีที่สุดเข้าสืบในศาลเพื่อให้ศาลรับฟัง⁴

ต่อมาได้มีความเห็นใหม่ว่าไม่มีกฎหมายห้ามไม่ให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานชั้นรอง เพราะพยานหลักฐานชั้นรองก็เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่จะให้ฟังว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือบริสุทธิ์เหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องจากพยานหลักฐานที่ดีที่สุดนั้นบางครั้งหาไม่ได้ หรือหายากมาก เนื่องจากอิทธิพลของจำเลยมีมาก มีการฆ่าประจักษ์พยานทิ้ง รวมทั้งมีการว่าจ้างพยานให้กลับคำในชั้นศาล

จากแนวความคิดดังกล่าวนี้ ย่อมจะชี้ให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนซึ่งมีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานนั้นหากพยานที่ดีที่สุดหาไม่ได้ก็ย่อมจะแสวงหาพยานหลักฐานชั้นรองที่มีน้ำหนักและเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่จะชี้ให้เห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง นำมารวมไว้ในสำนวนการสอบสวนได้ พนักงานสอบสวนเองก็ต้องให้เหตุผลหรือสอบพยานไว้ให้ชัดเจนว่าเหตุใดจึงไม่อาจจะนำพยานที่ดีที่สุดมาสอบสวนไว้ได้ ทั้งนี้อัยการจะได้นำสืบเหตุผลนั้นให้ศาลเห็นและรับฟังพยานหลักฐานชั้นรองนี้ได้ และหากพยานหลักฐานชั้นรองมีน้ำหนักเพียงพอที่จะฟังลงโทษจำเลยในที่สุด⁵

จะเห็นได้ว่าการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาตามกฎหมายของไทยนั้นจะเปิดช่องไว้อย่างกว้างขวาง โดยผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติ หรือพนักงานสอบสวนนั้น จะต้องทำการรวบรวมพยานหลักฐานที่เห็นว่ามีสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีให้ได้มากที่สุด และจะต้องเข้าใจว่าพยานหลักฐานอย่างใดมีความจำเป็นต้องรวบรวมเอาไว้ และพยานหลักฐานอย่างใด

---

⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 72.

ไม่สมควรนำเข้ามารวบรวมไว้ในสำนวนความ และควรจะต้องปฏิบัติตามหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัดในการรวบรวม โดยมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 บัญญัติว่า "พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ๆ และมาตรา 135 บัญญัติว่า "ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวงหรือชูเชิญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา" ซึ่งการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า กฎหมายเปิดช่องให้ทำการรวบรวมพยานหลักฐานได้ทุกชนิด ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น ก็หมายความว่าพนักงานสอบสวนก็ต้องทำการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งของผู้เสียหาย หรือพยานฝ่ายโจทก์ และพยานของผู้ต้องหา หรือฝ่ายจำเลย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับคู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้ดีที่สุด และพยานนั้นต้องเป็นพยานที่มีได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ๆ และเมื่อได้ปฏิบัติได้ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมายอย่างเคร่งครัดแล้วจะทำให้พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ทำการรวบรวมมาเป็นพยานหลักฐานที่ดี และมีความสำคัญต่อการรับฟังพยานหลักฐานของศาล ซึ่งพยานหลักฐานทุกชนิดนั้นอาจจะเป็นพยานที่ดีที่สุดของกันและกันได้ตลอดเวลา โดยบางที่พยานชั้นสองก็อาจเป็นพยานที่ดีได้เมื่อรับฟังประกอบกับพยานหลักฐานอื่น ๆ เข้าด้วยกัน ศาลก็รับฟังลงโทษจำเลยได้

โดยจะต้องคำนึงว่าพยานหลักฐานทุกชนิดที่ได้ทำการรวบรวมมานั้นมีความสำคัญเท่ากันหมด จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งเสียมิได้เลย ถ้าเป็นพยานหลักฐานที่ทำการรวบรวมได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และถ้าพนักงานสอบสวนระลึกเสมอว่าพยานที่ดีที่สุดคือพยานที่ได้มาจากการรวบรวมมาโดยชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวแล้ว ก็จะทำให้คดีนั้น ๆ มีความถูกต้องและชอบธรรมต่อการกลั่นกรองพยานหลักฐานได้มากที่สุด รวมทั้งก่อให้เกิดคดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่อการพิจารณาซึ่งนำนักพยานหลักฐานของศาล อันจะทำให้การพิจารณาหรือรูปคดีจากพยานหลักฐานนั้นมีความถูกต้องได้มากที่สุด มิทำให้เกิดการพิจารณาคดีที่ผิดพลาดได้โดยง่าย และก่อให้เกิดความเชื่อมั่นจากกระบวนการยุติธรรมได้อย่างแน่นอน

จากหลักแนวความคิดดังกล่าวนี้ บางครั้งพนักงานสอบสวนที่มีหน้าที่ในการรวบรวมและกลั่นกรองพยานหลักฐานต้องการที่จะหาพยานหลักฐานที่ดีที่สุดแต่อาจหาได้ไม่เพราะไม่มีผู้เห็นเหตุการณ์จริง ๆ นั้น หรือประจักษ์พยานผู้เห็นเหตุการณ์ไม่ยอมมาให้การเป็นพยานเพราะ

เกรงกลัวอิทธิพลหรือสาเหตุประการใดก็ตาม ก็ย่อมจะแสวงหาพยานหลักฐานชั้นรองที่มีน้ำหนัก และเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่จะชี้ให้เห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง นำมาเป็นพยานหลักฐานในคดีได้ ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และพนักงานสอบสวนเองก็ควรให้เหตุผลหรือสอบพยานไว้ให้ชัดเจนว่าเหตุใด จึงไม่อาจจะนำรวบรวมพยานที่ดีที่สุดมาให้การเป็นพยานในคดีได้ และเมื่อศาลมีความเข้าใจในเหตุผลซึ่งมีเหตุอันควรศาลก็จะรับฟังพยานหลักฐานชั้นรองนี้ประกอบกับพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่มีอยู่รับฟังลงโทษจำเลยได้ ดังในกรณีแม่โจทก์ที่ไม่มีประจักษ์พยานยืนยันว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด คำให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนของผู้กระทำผิดเป็นคำบอกเล่า มีน้ำหนักน้อย แต่โจทก์มีพยานอื่นประกอบให้เห็นว่าคำให้การชั้นสอบสวนดังกล่าวเป็นความจริงและมีพยานยืนยันว่าจำเลยเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับการกระทำผิดด้วย ศาลย่อมรับฟังลงโทษจำเลยได้⁶ เช่น จำเลยให้การรับสารภาพชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนด้วยความสมัครใจ ทั้งยังรับต่อผู้เสียหายว่าได้ลักเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปจริง แม้ขณะเกิดเหตุจะไม่มีพยานเห็นเหตุการณ์เลยก็ตาม แต่พยานหลักฐานโจทก์ดังกล่าวแล้ว ประกอบกันรับฟังลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์ได้⁷

ซึ่งการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา แม้จะไม่มีพยานโดยตรง มีเพียงแต่คำรับสารภาพของจำเลยชั้นสอบสวนด้วยความสมัครใจ เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับพฤติกรรมการแวดล้อมกรณีก็มีน้ำหนักรับฟังลงโทษจำเลยได้⁸

⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1839/2529.

⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2700/2531

⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2881/2526

แต่อย่างไรก็ตาม พยานชั้นรองหรือพยานแวดล้อมกรณี หรือเหตุผล จะต้องเป็นพยานที่สามารถบ่งชี้ได้โดยแน่นอน ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานชั้นรองทั้งหมดที่มีอยู่ ถ้ามีมากเท่าไรก็ยิ่งดี เพื่อผลในการนำพยานทั้งหมดประกอบเหตุผลเข้าด้วยกัน อันจะทำให้เป็นที่แน่ใจว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง และจะเห็นได้ว่าไม่มีบทกฎหมายใดมีบัญญัติห้ามมิให้ศาลรับฟังคำให้การชั้นสอบสวนของพยานซึ่งเป็นพยานชั้นรองเป็นข้อประกอบการพิจารณาของศาลแต่อย่างใด เช่น คำให้การชั้นสอบสวนของประจักษ์พยานโจทก์ทั้งสองสอดคล้องต้องกัน และได้ให้การหลังเกิดเหตุทันทีโดยไม่มีเวลาคิดไตร่ตรองเพื่อช่วยเหลือหรือปรักปรำผู้หนึ่งผู้ใด เชื่อว่าได้ให้การไปตามความจริงตามที่ได้รู้ได้เห็นโดยไม่มีเหตุจงใจหรือถูกบังคับขู่เข็ญแต่อย่างใด พนักงานสอบสวนจึงได้บันทึกและให้พยานลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน การที่พยานโจทก์ทั้งสองมาเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลปฏิเสธว่าจำเลยไม่ได้เป็นคนแทงผู้ตาย ก็คงเพื่อช่วยเหลือจำเลยให้พ้นผิดเชื่อได้ว่าคำให้การชั้นสอบสวนของพยานทั้งสองเป็นความจริงยิ่งกว่าคำเบิกความชั้นศาล ทั้งคำให้การพยานชั้นสอบสวนก็ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไม่ให้รับฟังประกอบเป็นข้อพิจารณาประการใด เมื่อรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่น ตลอดจนพฤติการณ์แห่งคดี เช่น จำเลยนำสืบว่าก่อนเกิดเหตุได้มีเหตุวิวาทกับผู้ตาย ย่อมมีน้ำหนักมั่นคงฟังลงโทษจำเลยได้⁹

กล่าวโดยสรุปแล้ว ตามหลักกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐานศาลจะรับฟังแต่เฉพาะพยานหลักฐานที่ดีที่สุดเท่านั้น (best evidence) จึงหมายถึง พยานหลักฐานที่ดีที่สุดอันจะพึงมีสำหรับในกรณีนั้นที่บ่งระบุว่าข้อเท็จจริงเช่นว่านั้นได้มีอยู่โดยไม่ต้องอาศัยเหตุผลสันนิษฐานอย่างใดต่อไปอีก นอกจากนี้แล้ว แม้จะบ่งชี้ว่าข้อเท็จจริงเช่นนั้นได้มีอยู่ก็ย่อมเป็นพยานชั้นที่สองซึ่งมีน้ำหนักน้อยที่จะให้ศาลรับฟัง เช่น มีคนร้ายลักทรัพย์ ผู้ที่เห็นเหตุการณ์ในขณะเกิดการลักทรัพย์อยู่นั้นเป็นพยานที่ดีที่สุด แต่ผู้ที่ได้เห็นคนร้ายวิ่งหนีมาจากที่เกิดเหตุโดยมีของกลางติดไปด้วยย่อมเป็นพยานชั้นที่สอง โดยปกติพยานโดยตรงซึ่งถือว่าเป็นพยานที่ดีที่สุด

⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 4815/2528

มีน้ำหนักมากที่จะทำให้ศาลเชื่อได้ดีกว่าพยานที่ไม่ใช่พยานโดยตรง เช่น ในหนังสือสัญญา กู้ยืมเงิน พยานที่ลงชื่อไว้ในสัญญากู้ยืมเงินนั้นเป็นพยานที่ดีที่สุด บุคคลอื่นซึ่งเคยเห็นและ จำลายมือชื่อของคู่สัญญาได้เป็นพยานชั้นสอง พยานบุคคลและพยานเอกสารนั้นต่างก็ย่อมเป็น พยานชั้นที่หนึ่ง และพยานชั้นที่สองของกันและกันได้แล้วแต่ว่าเมื่อใดบุคคลหรือเอกสารนั้น ๆ จะเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด¹⁰ ในแล้วแต่ละกรณีตามลักษณะพฤติการณ์ของคดีนั้น ๆ อย่างไรก็ตามจึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่นำพยานชั้นที่สองเข้าสืบจะต้องแสดงเหตุผลให้ปรากฏต่อศาล ว่าพยานที่ดีที่สุดหรือว่าพยานชั้นที่หนึ่งในกรณีนั้นตนไม่สามารถนำมาสืบได้ เพราะเหตุสุดวิสัย โดยแท้จริง ศาลเองก็ใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักคำพยานว่ามีเหตุน่าเชื่อรับฟังได้หรือไม่เพียงใด

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า พยานที่ดีที่สุดนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นพยานบุคคลเสมอไป อาจจะเป็นพยานวัตถุหรือพยานเอกสารก็ได้ สุดแล้วแต่ว่าคดีดังกล่าวนั้นจะมีพยานหลักฐาน อันใดเป็นพยานที่ดีที่สุดที่สมควรเข้าสู่การพิจารณาในชั้นศาล และมีประโยชน์ต่อการพิจารณา คดีได้มากที่สุด ซึ่งบางครั้งเองในคดีอาญาประจักษ์พยานซึ่งเป็นผู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเองโดย ถือว่าเป็นพยานที่ดีที่สุดคดีนั้น แต่จริงแล้วอาจไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไป เพราะประจักษ์พยาน ดังกล่าวซึ่งเป็นพยานบุคคลนั้นอาจให้การตามความเป็นจริงตั้งแต่แรกในชั้นสอบสวน แต่เมื่อถึง ชั้นพิจารณาคดีในศาลอาจกลับคำให้การของตนได้ โดยที่อาจได้รับการจ้างหรือถูกข่มขู่จน พยานนั้นไม่สามารถที่จะให้การต่อศาลตามความเป็นจริงได้ เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดอันตรายต่อ ชีวิตและเสรีภาพของตน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพยานที่ดีที่สุดที่จะเข้าสู่สำนวนความแล้วจึงอาจเป็น พยานอย่างใด ๆ สุดแล้วแต่ว่าพยานอย่างใดจึงจะทำให้คดีนั้นมีประสิทธิผลต่อรูปคดีได้ดีที่สุด

---

¹⁰ เริงธรรม ลัดพลี, กฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ นิติธรรม, 2535. หน้า 2.

ตัวอย่างเช่น มีคดีฆาตกรรมซึ่งแม้คดีนั้นมีประจักษ์พยานผู้เห็นเหตุการณ์ก็ตาม และผู้ตายถูกฆ่าตายด้วยอาวุธปืน มีบาดแผลเป็นรอยกระสุนที่ร่างกายของผู้ตาย และมีพยาน พฤติเหตุแวดล้อมกรณีหรือเหตุผลชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การรับสารภาพด้วย ครั้นถึงชั้นพิจารณา ของศาลให้การปฏิเสธ และประจักษ์พยานเองก็ให้การกลับคำในชั้นศาล ดังนี้จะเห็นได้ว่า ประจักษ์พยานซึ่งปกติแล้วน่าจะเป็นพยานที่ดีที่สุดคดีนั้นแต่กลับไม่เป็นดังนั้น ซึ่งจริงแล้ว พยานวัตถุคืออาวุธปืนที่ตรวจยึดได้จากผู้ต้องหานั้นเป็นพยานที่มีความสำคัญที่จะสามารถตรวจ พิสูจน์โดยใช้หลักทางวิทยาการ (พิสูจน์หลักฐาน) นำมาเป็นพยานหลักฐานยืนยัน ซึ่งถือว่าเป็น พยานที่ดีที่สุดคดีนี้ก็ได้ เมื่อมีพยานหลักฐานอื่นประกอบศาลก็รับฟังลงโทษจำเลยได้ เช่น แม้โจทก์จะมีผู้เสียหายเพียงปากเดียวเบิกความยืนยันว่าจำเลยที่ 1 เป็นคนร้าย แต่ในชั้นจับกุม และสอบสวน จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพว่าได้ร่วมกระทำความผิดด้วย ทั้งได้นำชี้เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพไว้ถึงสองครั้ง ก็ยังปรากฏด้วยว่าหลังจากเกิดเหตุแล้ว จำเลยที่ 1 ได้นำอาวุธปืนลูกซองสั้นไปฝากบุคคลอื่นไว้ อาวุธปืนกระบอกนี้เมื่อนำมาพิสูจน์เปรียบเทียบกับ ปลอกกระสุนปืนลูกซองที่พบในที่เกิดเหตุปรากฏว่าเป็นปลอกกระสุนปืนลูกซองที่ยิงมาจากอาวุธ ปืนกระบอกดังกล่าว พยานหลักฐานโจทก์จึงประกอบกันมั่นคงฟังได้ว่าจำเลยที่ 1 ได้ร่วมกระทำ ความผิดดังโจทก์ฟ้อง¹¹

ข้อสังเกตคำพิพากษานี้ จะเห็นได้ว่าอาวุธปืนนั้นเป็นพยานที่ดีที่สุด (Best evidence) ที่สามารถจะพิสูจน์ได้อย่างแน่ใจว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในคดีนี้จริง เพราะอาวุธปืนที่ยึดไว้เป็นของกลางซึ่งเป็นของจำเลยนั้นเมื่อนำมาพิสูจน์เปรียบเทียบกับปลอก กระสุนปืนลูกซองที่พบในที่เกิดเหตุ ปรากฏว่าเป็นปลอกกระสุนปืนลูกซองที่ยิงมาจากอาวุธปืน กระบอกดังกล่าวจริง เมื่อมีพยานหลักฐานอื่นประกอบจึงเชื่อได้แน่ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง อย่างปราศจากข้อสงสัย

¹¹ คำพิพากษานี้ที่ 231/2530.

กรณีจำเลยให้การชั้นสอบสวนอย่างหนึ่งมาให้การชั้นศาลอีกอย่างหนึ่ง โจทก์มักจะส่งคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยยื่นจำเลย เช่น โจทก์ส่งคำให้การจำเลยชั้นสอบสวนต่อศาลเมื่อจำเลยเบิกความเป็นพยานตนเอง เพื่อแสดงว่าคำให้การจำเลยในชั้นศาลไม่ตรงกับในชั้นสอบสวน เป็นการทำลายน้ำหนักคำพยาน¹²

คำรับของจำเลยต่อพนักงานตรวจเงินแผ่นดินว่าจำเลยยกยอกเงินไป เป็นคำกล่าวให้ตนเสียประโยชน์ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยกระทำผิด จึงรับฟังยืนยันจำเลยได้ และเป็นพยานชั้น 1¹³

คดีฆ่าคน จำเลยให้การรับสารภาพชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน อาวุธปืนของกลางที่ไต่ขังเป็นของจำเลย ทั้งนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับ และพนักงานสอบสวนสอบสวนเบื้องต้นว่าจำเลยเป็นคนร้าย คำรับเป็นโทษต่อจำเลยที่พูดออกมาให้ตนเสียประโยชน์ศาลลงโทษได้¹⁴

เหตุเกิดกลางวันต่อหน้าประจักษ์พยานโจทก์ทั้งสอง คำให้การชั้นสอบสวนของประจักษ์พยานทั้งสองสอดคล้องตรงกัน และให้การหลังเกิดเหตุไม่กี่วัน ยืนยันว่าจำเลยเป็นคนร้ายที่ยิงผู้ตาย จึงเชื่อได้ว่าให้การไปตามความจริงที่รับรู้เห็นโดยไม่มีเหตุจูงใจหรือถูกบังคับ การที่ประจักษ์พยานทั้งสองมาเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลว่าจำเลยไม่ใช่คนร้ายก็ดี

¹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 146/2498.

¹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2768/2534.

¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5797/2534.

จำคนร้ายไม่ได้ก็ดี เป็นการบิดเบือนป้ายเบี่ยงไปอย่างชัดต่อเหตุผลคำให้การชั้นสอบสวนของ ประจักษ์พยานโจทก์ทั้งสองเชื่อได้ว่าเป็นความจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นพิจารณาของศาล เมื่อรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นแล้ว ย่อมมีน้ำหนักรับฟังลงโทษจำเลยได้¹⁵

จำเลยถือปืนเล่นเพื่อนรำแล้วปืนลั่น ผู้ตายซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านแย่งปืนไปว่ากล่าวสั่ง สอนแล้วคืนปืนให้ ต่อมาผู้ตายถูกยิงตาย จำเลยเข้ามอบตัวมอบปืน คำให้การชั้นสอบสวนซึ่ง กระทำในวันเกิดเหตุมีรายละเอียดเกี่ยวกับความเคັงแค้นที่จำเลยมีต่อผู้ตายมาก่อน เชื่อว่า ให้การโดยสมัครใจและการชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพไม่มีเหตุที่สงสัยว่ากระทำโดย ถูกบังคับ ฉะนั้น แม้โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานและจำเลยให้การปฏิเสธชั้นศาล คดีก็ฟังลงโทษ จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ได้¹⁶

จำเลยรับสารภาพชั้นสอบสวนโดยสมัครใจ แม้โจทก์ไม่ได้ตัวเจ้าทรัพย์มาสืบ แต่มี ตำรวจผู้จับเป็นพยานประกอบว่าเจ้าทรัพย์ได้ชี้ให้จับจำเลยในเวลาใกล้เคียง ก็ฟังลงโทษจำเลย ฐานลักทรัพย์ได้¹⁷

ข้อสังเกต คำให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนของจำเลยซึ่งโจทก์ส่งศาล จึงเป็นพยาน บอกล่าที่จำเลยให้การทมิต์ดำเนินเองให้เสียประโยชน์ และถือว่าเป็นพยานที่มีคุณค่าในการรับฟัง ที่จะทำให้ศาลเชื่อเมื่อมีพยานหลักฐานอื่นประกอบ แม้ว่าจะไม่มีประจักษ์พยานในคดีก็ตาม ก็รับฟังลงโทษจำเลยได้ กรณีพยานบอกล่าเมื่อเป็นถ้อยคำที่ให้การปรักปรำตนเองย่อมฟังได้ ตามกฎหมาย นี้เป็นหลักที่ใช้ได้ทั้งคำให้การพยานและคำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหา¹⁸

¹⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6479/2531.

¹⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 901/2526.

¹⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 52/2498.

¹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 266/2486.

แต่อย่างไรก็ตามในบันทึกคำรับสารภาพของผู้ต้องหาต้องมีรายการแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ และแจ้งด้วยว่าคำให้การนี้ใช้ยืนยันผู้ต้องหาในชั้นพิจารณาของศาลได้¹⁹

แต่อย่างไรก็ตามบางครั้งคำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยซึ่งเป็นพยานชั้นสองอาจเป็นพยานที่ดีที่สุดก็ได้ ซึ่งผลของการให้การชั้นสอบสวนผิดกับชั้นศาลนั้นสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไม่มีผลอันใด เพราะผู้ต้องหาให้การอย่างไรก็ไม่ว่าในชั้นสอบสวนหรือชั้นศาลกฎหมายถือว่าเป็นสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ต้องหาในคดีอาญา ดังที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ให้ไว้คือเมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างไรก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้ และมาตรา 135 ยังห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง ชูเชิญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหา เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างไร ในเรื่องที่ต้องหานั้นจะเห็นได้ว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้คำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนรับฟังได้หรือไม่ในชั้นศาล ถ้าปรากฏว่าผู้ต้องหาซึ่งถูกฟ้องเป็นจำเลยชั้นศาล ไปอ้างว่าที่ให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนเป็นเพราะถูกพนักงานสอบสวนชูเชิญ หรือล่อลวง ให้รับสารภาพ และมีข้อเท็จจริงบางประการสื่อให้ศาลเชื่อว่าน่าจะเป็นอย่างนั้น ศาลก็จะไม่รับฟังคำให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนมาผูกมัดหรือยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาของศาล ซึ่งตามกฎหมายแห่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุดเกี่ยวกับคำรับสารภาพของบุคคลในคดีอาญา ต้องมีการลงนามสารภาพไว้เป็นหลักฐานมากกว่าการที่จะให้สารภาพเพียงด้วยวาจาเท่านั้น จริงแล้วพยานที่ดีที่สุดเป็นกฎที่ต้องทำให้เป็นที่พอใจ ตัวอย่างเช่น กฎหมายต้องการเอกสารที่มีผลกระทบต่อการศึกษาในสถานะการณนั้น หรือเหตุการณ์ก่อน โดยอาจเป็นการพูดหรือข้อตกลงสัญญา กฎหมายคำนึงถึงความจำเป็นที่ต้องทำเป็นหนังสือ และผู้นำสืบต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าเอกสารนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีคุณค่าต่อการรับฟัง บางครั้งหากผู้นำสืบพยานหลักฐานไม่พิสูจน์สาระสำคัญของเอกสารดังกล่าวแล้ว ก็จะทำให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาพยานหลักฐาน และก็เป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความเป็นธรรมได้²⁰

¹⁹ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134.

²⁰ Graham C Lilly, "an Introduction to The Law of Evidence" (USA : West Publishing Co., 1978) p. 435.

2.2 เงื่อนไขการรับฟังพยานหลักฐานที่ดีที่สุด

ตามปกติศาลจะรับฟังแต่เฉพาะพยานหลักฐานที่ดีที่สุดเท่านั้น (best evidence) เพราะถ้าในคดีเรื่องใดคู่ความพอนำพยานที่ดีที่สุดมาสู้คดี แต่กลับนำพยานชั้นที่สองมาสู้ ซึ่งตามกฎหมายของไทยเราแล้วไม่ถือเป็นการเคร่งครัดมากนัก แต่ตามหลักทั่วไปแล้วก็ไม่มีความจำเป็นที่จะไม่ให้นำพยานชั้นสองมาพิสูจน์ แต่ก็ย่อมอยู่ในดุลพินิจของศาลในการชั่งน้ำหนักคำพยานที่จะวินิจฉัยว่าไม่น่าเชื่อถือฟังข้อเท็จจริงนั้น ถ้าพยานชั้นหนึ่งมีอยู่แต่ไม่นำมาสู้ ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่นำพยานชั้นสองเข้าสู้จะต้องแสดงเหตุให้ปรากฏต่อศาลว่าพยานหลักฐานชั้นหนึ่งในกรณีนั้นตนไม่สามารถนำสู้คดี เพราะเหตุสุดวิสัยโดยแท้จริง และสำหรับกรณีนี้ที่กฎหมายบังคับไว้ว่าต้องมีพยานหลักฐานเป็นหนังสือนั้น ได้มีบทบัญญัติไว้เป็นพิเศษในมาตรา 94 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ห้ามมิให้ศาลยอมรับฟังพยานบุคคลอันเป็นพยานชั้นสอง เว้นไว้แต่ศาลจะอนุญาตเมื่อได้แสดงให้ศาลเห็นเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 93 (2) กล่าวคือ ถ้าต้นฉบับเอกสารหาไม่ได้เพราะสูญหายหรือถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัย หรือไม่สามารถนำต้นฉบับมาได้โดยประการอื่น²¹ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 238 บัญญัติว่า ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้ ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้สำเนาที่รับรองว่าถูกต้องหรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความก็อ้างเป็นพยานได้

ถ้าอ้างหนังสือราชการเป็นพยาน แม้ต้นฉบับยังมีอยู่จะส่งสำเนาที่เจ้าหน้าที่รับรองว่าถูกต้องก็ได้ เว้นแต่ในหมายเรียกจะบ่งไว้เป็นอย่างอื่น

---

²¹ เริงธรรม ลัดพลี, กฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 3.

ในกฎหมายลักษณะพยานของไทยมีบทบัญญัติหลายมาตราที่แสดงให้เห็นถึงการยอมรับกฎแห่งพยานที่ดีที่สุด เช่น การอ้างพยานเอกสารต้องอ้างต้นฉบับ หรือการห้ามรับฟังพยานบอกเล่า เป็นต้น แต่โดยทั่วไปแล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 85 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 มิได้ห้ามรับฟังพยานชั้นสอง บางกรณีศาลจึงอาจรับฟังพยานชั้นสองได้เท่าที่จำเป็น เช่น พยานชั้นหนึ่งตายหรือไม่อาจหาตัวได้ เป็นต้น²²

โดยหลักแล้วคู่ความต้องเอาพยานที่ดีที่สุดมาสู้บ จึงเกิดเป็นหลักกฎหมายต่อมาว่า คู่ความต้องนำต้นฉบับเอกสารมาสู้บมิใช่เนาฉบับ หรือสำเนามาสู้บ ถ้ามีพยานวัตถุก็ต้องนำพยานวัตถุนั้นมาเสนอต่อศาลมิใช่ให้พยานบุคคลมาเบิกความกล่าวถึงวัตถุนั้น หลักดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93, 94 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 238²³ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

กฎแห่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุดก็มีข้อดีในตัวของมันเองที่ว่าโดยปกติศาลย่อมต้องการรับฟังสิ่งที่น่าเชื่อถือที่สุด และมีส่วนสำคัญในการช่วยในเรื่องการตัดพยานที่ไม่มีประโยชน์และไม่ชอบด้วยกฎหมายออกไปได้มาก เนื่องจากการตัดพยานต้องอาศัยกฎแห่งพยานที่ดีที่สุดโดยนำหลักแห่งกฎดังกล่าวมาวิเคราะห์พยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีได้มากที่สุด ซึ่งในปัจจุบันนี้ถือว่าพยานที่ดีที่สุด (best evidence) ไม่มีประโยชน์มากนัก โดยหากคู่ความไม่อาจหาพยานหลักฐานที่ดีที่สุดได้ ก็ต้องอาศัยหลักฐานที่ด้อยกว่าอยู่แล้ว แต่การขาด

---

²² เข็มชัย ชุตินวงศ์, กฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2527. หน้า 8.

²³ ไสภณ รัตนากร, กฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บริษัทธรรมสาร จำกัด, 2537. หน้า 44.

แต่การขาดพยานหลักฐานที่ดีที่สุด หรือกรณีคู่ความไม่อาจหาพยานหลักฐานที่ดีที่สุดมาได้ และไม่สามารถแสดงเหตุผลของการที่ไม่สามารถหามาได้ด้วยเพราะเหตุใดก็ตามก็จะมีผลเสียต่อการวินิจฉัยคดีของศาลเป็นอย่างมาก แม้ว่าพยานหลักฐานที่ดีกว่าจะไม่ถูกตัดออกไปก็ตาม แต่ผลที่สุดแล้ว ก็จะมีผลกระทบต่อการชี้หน้าพยานและคำพิพากษาของศาลในที่สุด²⁴

ในคดี Kajala V. Noble ศาล Divisional ได้วินิจฉัยเป็นแนวทางว่าหลักในเรื่องพยานหลักฐานที่ดีที่สุดได้คลี่คลายไปแล้ว แต่ยังคงความสำคัญอยู่บ้างแล้วแต่ลักษณะของคดีแต่ละประเภทว่าเป็นเช่นไร ตัวอย่างเช่น ข้อเท็จจริงในคดีที่ BBC ได้เสนอสำเนาฟิล์ม (film) ข่าวซึ่งแสดงสถานการณ์ความไม่สงบที่เผยแพร่ทาง TV แสดงให้เห็นว่าจำเลยมีส่วนในเหตุการณ์ไม่สงบนั้นต่อศาล โดยต้นฉบับยังอยู่ในความครอบครองของ BBC ประเด็นในเรื่องสำเนาและ ต้นฉบับของ film ข่าว เป็นข้อถกเถียงในชั้นอุทธรณ์ในเรื่องข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ทั้งนี้พนักงานอัยการที่ฟ้องคดีจะอาศัยเฉพาะพยานหลักฐานที่ดีที่สุดไม่ใช่พยานหลักฐานชั้นสอง แต่ศาลได้วินิจฉัยว่าอาจอาศัยสำเนาในฐานะพยานหลักฐานชั้นสองได้ หากเชื่อว่าได้สำเนานั้นเป็นสำเนาที่แท้จริงมาจากต้นฉบับ²⁵

ในคดี NOWAZ ได้วางหลักเกณฑ์ที่ผ่อนคลายเป็นต่อกฎแห่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุดไว้ เช่นเดียวกับของไทยไว้คือ พยานหลักฐานชั้นสองจะรับฟังได้หากพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าต้นฉบับของเอกสารนั้นอยู่ในความครอบครองของผู้ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย และไม่อาจบังคับให้ส่งมอบต้นฉบับนั้นได้ หรือไม่อาจหามาได้ด้วยเพราะเหตุสุดวิสัยอย่างไร²⁶

²⁴ Adrian Reane, "The Modern Law of Evidence Second Edition" London and Edidburgh : Botter Woths., 1989, P.19.

²⁵ Ibid.

²⁶ Richard May, Wattana siriwarin(Riminal Evidence Second Edition" London : Sweet & Maxwell., 1990, P.1-32.

และในคดีของ Mobile City Lines Inc V. Proctor นั้นศาลได้อนุญาตให้นำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญประกอบคำอธิบายในเนื้อหาของฟิล์ม X-RAY นั้นเป็นการขัดต่อหลักพยานที่ดีที่สุด แต่ศาลถือว่าความบกพร่องสามารถจะปรับเปลี่ยนได้ถ้ามีพยานอื่นของผู้เสียหายและฟิล์ม X-RAY เป็นเพียงการยืนยันถึงการวินิจฉัยของผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น²⁷

แต่ถึงกระนั้นก็ตามกฎหมายสาระบัญญัติจำเป็นต้องกำหนดถึงการมีต้นฉบับเพื่อเป็นไปตามหลักกฎแห่งพยานที่ดีที่สุด ตัวอย่างเช่น จำเลยพิมพ์ต้นฉบับเอกสารที่หมิ่นประมาทและเขาจะทำสำเนาไปพร้อมกัน ซึ่งเขาจะเผยแพร่แต่เพียงตัวสำเนาเท่านั้น สำเนาคือเอกสารที่ใช้จริงเช่นเดียวกับต้นฉบับตามหลักแห่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุด และตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ก็เช่นกันบางทีไม่อาจแบ่งแยกระหว่างต้นฉบับกับสำเนาได้ เช่น ข้อมูลที่เข้าไปในคอมพิวเตอร์หรือกลไกที่เหมือน ๆ กัน เพราะว่าคุณสมบัติของเทคโนโลยีก็ยากที่จะแบ่งความแตกต่างระหว่างต้นฉบับและสำเนาได้ และที่แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นของหลักกฎหมายอังกฤษเองก็ได้มีรับเอาหนทางสายกลางระหว่างการไม่รับหลักการพยานหลักฐานที่ดีที่สุด และการยึดมั่นในหลักดังกล่าวบัญญัติไว้ในกฎหมายของสหพันธ์คือกฎข้อ 1003 ที่ว่า "สำเนาที่จำลองมาจากต้นฉบับจะรับฟังได้เช่นเดียวกับต้นฉบับเว้นแต่

- (1) มีการยกอ้างถึงความแท้จริงของต้นฉบับ หรือ
- (2) การรับฟังสำเนาจำลองแทนต้นฉบับจริงจะไม่ก่อให้เกิดความเป็นธรรม"

---

²⁷ John M. Maguire, Jack B. Weinstein, James H. Chardbourn, John H. Mansfield, "Case and Materials on Evidence, 5 Edition" (USA The Foundation Press, Inc : Bbooklyn., 1965), P. 179.

นอกจากนี้กฎหมายของสหพันธ์ยังมีจุดที่น่าสนใจ กล่าวคือ การใช้พยานหลักฐานที่ดีที่สุด ยังขยายครอบคลุมไปถึงเอกสารที่เป็นการบันทึก และภาพตามกฎข้อ 1002 บัญญัติว่า "เพื่อพิสูจน์สาระของเอกสารการบันทึก หรือภาพถ่ายต้นฉบับ... เป็นสิ่งที่ต้องการ เว้นแต่จะมีสิ่งอื่นที่บัญญัติไว้ โดยปกติภาพถ่ายเป็นหลักฐานที่รับฟังได้ในฐานะที่แสดงวัตถุพยานที่ปรากฏเห็นได้เป็นการอธิบายให้ชัดเจนเกี่ยวกับภาพที่เป็นหลักฐาน²⁸ และเขาต้องสามารถอธิบายสถานการณ์และข้อพิสูจน์ซึ่งเขาเห็นรูปภาพนั้นในเวลาซึ่งอาจยืนยันในขณะให้การในศาลจะเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด แต่เมื่อเขาไม่สามารถอธิบายว่าอะไรคือสิ่งที่บ่งชี้ในภาพนั้นได้ เช่น คดี *Mc-Goorty V. Benhart* : ภาพยนตร์ก็ถูกอนุญาตให้นำสืบเป็นพยานได้เมื่อผู้ปฏิบัติพิสูจน์ข้อความแท้จริงของมันว่าภาพที่ปรากฏไม่ได้แต่งเติมรายละเอียด²⁹

สำหรับในด้านกฎหมายของไทยแม้จะไม่มีหลักอันเคร่งครัดอย่างของอังกฤษก็จริงอยู่ แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดก็คือเรื่องน้ำหนักแห่งพยานหลักฐาน เพราะถ้าในคดีเรื่องใดคู่ความพอฟที่จะนำพยานที่ดีที่สุดมาสืบได้แต่กลับนำพยานชั้นสองมาสืบ น้ำหนักแห่งคำพยานชั้นที่สองย่อมลุ่มพยานชั้นที่หนึ่งไม่ได้เองเช่นกัน ตัวอย่างเช่น การที่หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งลงข่าวหมิ่นประมาทการดำเนินการค้าของโจทก์เป็นเหตุให้คนไม่เข้าร้าน ถ้าโจทก์จะสืบเพียงแต่ว่าตามบัญชีการเงินของโจทก์ขายตกต่ำไปมากย่อมจะสู้เอาตัวลูกค้ามาสืบเหตุที่หยุดการซื้อไม่ได้³⁰

ซึ่งแท้จริงแล้วพยานที่ดีที่สุดนับว่ามีความสำคัญต่อการรับฟังพยานหลักฐานในคดีเป็นอย่างมาก แต่ถ้าคู่ความไม่อาจหาพยานหลักฐานที่ดีที่สุดได้เพราะเหตุสุดวิสัยอย่างใดแล้วพยานหลักฐานอื่นที่นำมาประกอบกันให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือก็อาจถือได้ว่าเป็นพยานที่ดีรับฟังลงโทษจำเลยได้เช่นเดียวกัน

²⁸ Graham C Lilly, "an Introduction to the Law of Evidence" P. 435-437.

²⁹ John M. Maguire, Jack B. Weinstein, James H. Chardbourn, John H. Mansfield," Case and Materials on Evidence 5 Edition" P. 179.

³⁰ โอสถ โกศิน. กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. หน้า 81.